





# संपादकीय समृद्ध व्यक्ति मत्वाच महत्व

पहिल्या प्रकरणाचे शीर्षक झंद कन्सेप्ट ऑफ ह्यूमन पर्सनल्हूडफ असे असून या प्रकरणात मानवी व्यक्तिमत्त्वाच्या संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करण्यात आली आहे. मानवी व्यक्तिमत्त्वासंबंधी विवेचन करताना प्रथम मनुष्य म्हणजे काय याचा सखोल विचार करणे गरजेचे आहे. सध्याच्या शैक्षणिक प्रगतीमुळे मानवाला भौतिक विकास साध्य करणे शक्य झाले आहे. त्याचबाबोबर तो हरवत असलेले व्यक्तिमत्त्व समृद्ध करण्याची आवश्यकता निर्माण झाली आहे. कौटुंबिक विश्वातच व्यक्तिमत्त्वाच्या घडणीला प्रारंभ झाला तरी, विकासासाठी शिक्षणाची जोड महत्त्वाची आहे. यासंबंधी अभ्यासपूर्ण विश्लेषण फादर डॉ. पॅट्रिक डिसोझा यांनी त्याच्या झंटेझर्स ॲफ ह्यूमन पर्सनल्हूडफ या पुस्तकामध्ये केले आहे. पहिल्या प्रकरणाचे शीर्षक झंद कन्सेप्ट ॲफ ह्यूमन पर्सनल्हूडफ असे असून या प्रकरणात मानवी व्यक्तिमत्त्वाच्या संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करण्यात आली आहे. मानवी व्यक्तिमत्त्वासंबंधी विवेचन करताना प्रथम मनुष्य म्हणजे काय याचा सखोल विचार करणे गरजेचे आहे. सर्वच धर्मात मनुष्य म्हणजे काय, त्याचे कर्तव्य काय यासंबंधी सविस्तर विवेचन पाहावयास मिळते, त्याचप्रमाणे चिनी तत्त्ववेत्ता विंग-त्सिट चांग, प्लेटो, मारिटन कार्ल मार्क्स, सार्व, पुर्सेल, स्वामी रंगनाथन, कॅसियर, मास्लो, डॉ. राधाकृष्णन, स्वामी विवेकानंद या तत्त्वज्ञानींनीही मनुष्य म्हणजे काय संबंधी आपले विचार नोंदविलेले आहेत. मनुष्य म्हणजे काय, या मूलभूत समस्येचा विचार केल्याखेरीज मनुष्यत्व यासंबंधी विवेचन पुढे जाऊ शकत नाही. मानवी व्यक्तित्वात पुढील घटक असतात, शारीरिक, मानसिक, भावनिक, आध्यात्मिक, नैतिक, धार्मिक, वैयक्तिक घटक आणि सामाजिक. चांगल्या व्यक्तिमत्त्व घडणीसाठी या सर्व घटकांचा संतुलित विकास अपेक्षित आहे. दुसऱ्या प्रकरणाचे शीर्षक झंद नीड ॲफ द पर्सनल्हूड एन्हान्समेंट ॲफ द स्टुडंटफ असे असून त्यात शालेय जीवनात विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास करण्याची काय आवश्यकता आहे, याचे विश्लेषण केले असून विद्यार्थ्यांचा संपूर्ण व्यक्तिमत्त्व हेच शिक्षणाचे उद्दिष्ट असावे, याविषयी मार्गदर्शन केले आहे. शिक्षणाद्वारे विद्यार्थ्यांचा व्यक्तिमत्त्व विकास साध्य करताना व्यक्तिमत्त्व विकासातील विविध घटकांचा विकास साध्य झाला पाहिजे असे नमूद केले आहे. झंद रिक्रायरमेंट ॲफ द सप्लिमेंटरी एज्युकेशन प्रोग्रॅम (एसईपी) टू इन्हान्स द ह्यूमन पर्सनल्हूड ॲफ कॉलेज स्टुडंसफ या प्रकरणात महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी पूरक अभ्यासक्रमाची जोड देण्याची काय गरज आहे, यासंबंधी चर्चा करण्यात आली आहे. भारतीय शिक्षण पद्धतीत विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्वाची हमी देण्यात आलेली नाही. भारतीय शिक्षण पद्धतीत विद्यार्थ्यांच्या सृजन क्षमतेचाही विचार केला पाहिजे. सध्याच्या परीक्षा पद्धतीत अनेक त्रुटी आहेत. या शिक्षण पद्धतीत विद्यार्थ्यांच्या भावनिक घटकांकडे दुर्लक्ष करण्यात आले आहे. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी सध्याच्या शिक्षण पद्धतीला पूरक शैक्षणिक कार्यक्रमाची जोड देण्याची गरज असल्याचे मत लेखकांनी मांडले आहे. झंद डेव्हलपमेंट ॲफ द सप्लिमेंटरी एज्युकेशनल प्रोग्राम या प्रकरणात पूरक अभ्यासक्रमासाठी काय करायला हवे, या कार्यक्रमाची मार्गदर्शन तत्त्वे काय असावीत, झंनव मानवक घडविण्याचे शिक्षणाचे उद्दिष्ट कसे साध्य करता येईल, या संबंधी सविस्तर विवेचन केले आहे. या पूरक शिक्षणात चांगल्या सवयीवर भर देण्यात आला असून प्रत्येकाकडे प्रेमभावने, आदाराने बघण्याची वृत्ती वाढीस लावण्याबोबर ध्यानसाधना करण्यावरही भर देण्यात आला आहे. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासाला गती देण्यासाठी पूरक अभ्यासक्रम कसा कृतीत आणता येईल, यासंबंधी विवेचन, झंकंडकिंग द सप्लिमेंटरी एज्युकेशन प्रोग्रॅम टू एन्हान्स द ह्यूमन पर्सनल्हूड ॲफ कॉलेज स्टुडंटसफ या पाचव्या प्रकरणात करण्यात आली आहे. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचे व्यक्तिमत्त्व घडविण्यात पूरक शिक्षणपद्धती कशी परिणामकारकपणे कार्य करते याचे विवेचन सहाय्या प्रकरणात आहे. सातव्या प्रकरणात मानवी व्यक्तिमत्त्वाच्या विविध घटकांतील (बौद्धिक, भावनिक, आध्यात्मिक) गुणांक कसे ठरवावेत, यासंबंधी लेखकाने स्वतः तयार पद्धती स्पष्ट केली आहे. सध्या तरुणांमध्ये कौटुंबिक संबंध दुरावत चालले आहेत. नात्यातील परस्पर ओलावा कमी होत चालला आहे. मैत्रीमधील स्नेहार्द्रता घटत चालली आहे. त्यांच्यात एकाकीपणा वाढीला लागत आहे. आत्मविश्वास ढासळत आहे. त्यामुळे स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांत आत्महत्येचे प्रमाण वाढत आहे. बेरोजगारी वाढत आहे.

# अग्रलेख अमराव्या वर्षातील विश्वविजेता

भारताचा डोम्माराजू गुकेश नवा बुद्धिवल जगज्जेता ठरला. सिंगापूर येथे गुरुवारी फिर्डे जागतिक बुद्धिवल अंजिक्यपद स्पर्धेत १४व्या आणि आंतेम डावात गतविजेता चीनच्या डिंग लिरेनला चेकमेट देत त्याने जेतेपदाला गवसणी घालती. त्यानंतर संपूर्ण भारतात अनोख्या जळोशाला सुरुवात झाली. स्पर्धेच्या १३८ वर्षांच्या इतिहासात १८ वर्षीय गुकेश हा जगातील सर्वात तरुण विजेता ठरला. याबाबत त्याने माजी विजेते, महान खेळाडू रशियाचे गंरी कास्पारोव्ह यांना मागे टाकले. आपले महान खेळाडू आणि माजी विश्वविजेता विश्वनाथन आनंद यांच्यानंतर वर्ल्ड चॅम्पियन बनलेला गुकेश हा भारताचा केवळ दुसरा बुद्धिवलपैदू आहे. गुकेश हा पाच वेळा विश्वविजेता आनंद यांचा शिष्य आहे. आनंद यांच्या वेस्टब्रिज आनंद बुद्धिवल अँकडमीमध्ये प्रशिक्षण घेतो. आनंद यांनी २०००मध्ये पहिल्यांदा भारतात जगज्जेतेपदाची ट्रॉफी आणली. त्यानंतर २००७ ते २०१३ या कालावधीत चार असे एकूण विक्रमी वेळा जगज्जेतेपदावर नाव कोरले. त्यानंतर तब्बल १३ वर्षांनी त्यांच्या शिष्यांने ही अनोखी कामगिरी साकारली. जागतिक बुद्धिवल अंजिक्यपद स्पर्धेच्या इतिहासात विश्वविजेती ठरलेली आनंद-गुकेश ही जगभरातील पहिलीच जोडी आहे. कुठल्याही खेळात जगज्जेतेपद मिळवणे सोपे नसते. फिर्डे जागतिक बुद्धिवल अंजिक्यपद स्पर्धाही त्याला अपवाद नाही. यदा सिंगापूरमध्ये १७ दिवस रंगलेल्या जागतिक

स्पृहेत डिंग आणि गुकेश यांच्यात चुरशीची लढत झाली. गतविजेता लिरेन जेतेपद राखण्यासाठी उत्सुक होता. या वर्षाच्या सुरुवातीला झालेली चॅलेंजर्स स्पृधी जिकून गुकेशने प्रबळ दावेदारी पेश केली. यंदाच्या स्पृहेत १४ पैकी चार डाव निकाली ठरले, तर दहा डाव बरोबरीत (झ्रॉ) झाले. डिंग लिरेनने पहिला डाव ४२व्या चालीमध्ये जिंकताना आशासक सुरुवात केली. दुसऱ्या डावात पिछाडीवरून गुकेशने स्वतःला सावरले. हा डाव बरोबरीत सुटला. त्यानंतर गुकेशने तिसऱ्या डावात ३७व्या चालीमध्ये विजय मिळवून जबरदस्त ऊपरागमन केले. तोडीसोठ खेळाचे प्रदर्शन झाल्याने चौथा ते दहा असे सलग सात डाव बरोबरीत सुटले. ११व्या डावात पांढऱ्या मोहाह्यानिशी खेळताना गुकेशने प्रतिस्पर्धाता कोंतीत पकडत २९व्या चालीमध्ये मात दिली. मात्र, पुढच्याच डावात डिंगने पलटवार करताना विजय मिळवला. १३व्या डावात दोघानींही सावध पवित्रा घेतला. तेहा लिरेन आणि गुकेशच्या खात्यात प्रत्येकी ६.५ गुण होते. त्यामुळे १४व्या आणि अंतिम डावाकडे अवघ्या जगाचे लक्ष लागून राहिले होते. निर्णयक डावात गुकेशने काळ्या सॉंगट्यांसह खेळूनही बाजी मारली. हा डाव बरोबरीकडे झुकणार असे वाटत होते; परंतु ५५व्या चालीत लिरेनने मोठी चूक केली. ज्याचा फायदा उठवत गुकेशने ७.५-६-५ अशा फरकाने पहिल्यावहिल्या जगज्जेतेपदावर शिक्कामात्रब केले. गुकेशच्या जागतिक यशात स्ट्रॉथ आणि

कंडिशनिंग प्रशिक्षक पॅडी अपटन यांचा मोठा वाटा आहे. अपटन यांच्याच मार्गदर्शनाखाली भारताच्या क्रिकेट संघाने २०११ वनडे विश्वचषक आणि २०२४ पॅरिस ऑलिम्पिकमध्ये हॉकीमध्ये कास्यपदकाची कमाई केली होती. गुकेशसारख्या युवा खेळाडूला मदत करत पॅडी अपटन यांनी पुन्हा एकदा आपले वेगळेपण सिद्ध केले. जागतिक अंजिक्यपद स्पर्धेत खेळणे प्रत्येक बुद्धिबळपृथक्काठी खडतर मानले जाते. अनेकदा हा सामना फक्त तुम्ही शिकलेल्या चालीचा नाही, तर मानसिकतेचाही होतो. मॅग्नस कालंसनसारखा विड्यात बुद्धिबळपूर्वी आपली पहिली जागतिक अंजिक्यपद स्पर्धा खेळत असताना थोडासा विचलीत झाला होता. डिंग लिरेनला आव्हान देत असताना विजेतेपदासाठीच्या लढतीत गुकेशला सुरुवातीलाच दोन धक्के बसले. पहिल्याच सामन्यात झालेला पराभव आणि त्यानंतरच्या सामन्यात यशय शक्य असतानाही झालेला पराभव गुकेशसाठी धक्कादायक होता; परंतु यानंतर गुकेशने जो खेळ केला तो निवळ अविश्वसनीय होता. तुम्हाला एखाद्या परीक्षेत चांगली कामगिरी करायची असेल तर संपूर्ण पुस्तकाचा तुम्हाला चांगल्या पद्धतीने अभ्यास करावा लागतो. तेहाच तुम्ही परीक्षेत आत्मविश्वासाने जाऊ शकता. केवळ आशेच्या जोरावर तुम्ही परीक्षा देऊ शकत नाही. स्पर्धे दरम्यान किती वेळ झोपायचे, पिछाडीवर किवा दबावाखाली स्वतःला कसं सावारायचे तसेच

प्रत्येक क्षणांचा कसा सामना करायचा याचा अभ्यास करून गुकेश अंतिम सामन्यात उत्तरला होता. त्यामुळे पहिल्याच प्रयत्नात त्याने जगज्ञेतेपदावर नाव कोरले, हे अपटन यांनी गुकेशच्या मेहनतीबद्दल केलेले भाष्य खूप काही सांगून जाते. प्रत्येक खेळाळूने त्याप्रमाण स्वतः ला घडवायला हवे. मूळचा चेन्नईचा असलेल्या गुकेशचे आई-वडील उच्चशिक्षित आहेत. त्याची आई मायक्रोबायोलॉजिस्ट आणि वडील डॉक्टर आहेत. मात्र, गुकेशला त्याच्या आई-वडिलाच्या क्षेत्रापेक्षा बुद्धिबळमध्ये अधिक रुची होती. सातव्या वर्षी बुद्धिबळ खेळायला सुरुवात करण्याचा गुकेशने केवळ ११ वर्षांच्या कालावधीत वर्ल्ड चॅम्पियन बनून भारताचे नाव उच्चल केले आहे. अत्यल्प काळात मिळवलेले यश त्याची मेहनत, एकग्रता आणि बुद्धिमत्ता दर्शवते. जेतेपद पटकावल्यानंतर गुकेश भावुक झाला. त्याला आनंदाशू अनावर झाले. स्पर्धा संपल्यानंतर पत्रकार परिशदेत पुन्हा बुद्धिबळाचा पट जसा मांडतो तसा मांडला आणि त्याला नमस्कार केला. ही आपली संस्कृती आहे. परंपरा आहे. ती त्याने परदेशातही जपली. गुकेश हा जगज्ञेतेपदामुळे युवा पिढीसाठी एक प्रेरणास्रोत बनला आहे. आपल्याकडे अठरावं वरीस धोक्याचे मानले जाते. कारण मुले सज्जान होतात. या वयात बिघदण्याचा धोका अधिक असतो. मात्र, अठरावे वर्ष हे विश्वविक्रमाचे असते, हे डोमाराजू गुकेशने दाखवून दिले

# बांगलादेश अफगाणिस्तानच्या दिरोने

बांगलादेशतील उद्रकाने शेख हसीना सरकार उलथवल्यानंतर तेथे इस्लामिक कट्टरतावायांना हिंसाचार व रक्पात घडवायला रान मोकळे मिळाले आहे. पाकिस्तान समर्थित कट्टरतावायांनी देशातील अल्पसंख्य असलेल्या हिंदूना हल्ल्याचे टार्मेट बनवले आहे. हिंदूना घराबाहेर पडणे मुश्कील झाले आहे, अनेक मंदिरांवर हळे करून तेथील देवदेवतांच्या मूर्तीची तोडफोड करण्यात आली आहे. इस्कॉन मंदिराला आग लावण्यात आली. बांगलादेशातील हिंदूकडे देशाचे शत्रू म्हणून बघितले जात आहे. बांगलादेशच्या स्वातंत्र्य लढ्यात भारताचे योगदान सर्वांत मोठे होते, पण आज ५३ वर्षांनंतर इस्लामिक कट्टरतावायांच्या हिंट लिस्टवर भारताचा क्रमांक पाहिला आहे. जनरेतील प्रक्षेप आणि बेलगाम हिंसाचारानंतर तत्कालीन पंतप्रधान शेख हसीना यांना स्वतःलाच देशातून पलायन करावे लागले आणि त्यानंतर बांगलादेशमध्ये भारत द्वेष आणि हिंदू विरोध उफाळून आला आहे. हिंदूंवर हळे होत असताना युनूस सरकार हल्लेखोरांना रोखण्यासाठी कोणतीही ठोस कारवाई करताना दिसत नाही. पोलीस बघ्याची भूमिका घेत आहेत. प्रासान सहलेखोरापुढे हतबल झाले आहेत. बांगलादेशात हिंदूवर होणाऱ्या हल्ल्यांच्या निषेधार्थ भारतात देशभर हिंट संघटनांनी रस्त्यावर उतरून निर्दर्शने केली. महाराष्ट्रातीही अनेक शहरात हिंदू संघटनांनी शक्तिप्रदर्शन घडवून बांगलादेशातील हिंदूच्या पाठीशी भारतीय जनता खंबीरपणे उभी असल्याचे दाखवून दिले. सिंधुर्दु जिल्ह्यात निलेश राणे, नितश राणे या आमदार बंधूनी विराट मोर्चा काढून हिंदूची संघटित ताकद रस्त्यावर उतरवली. बांगलादेशात हिंदूच्या विरोधात होत असलेल्या हिंसाचाराबद्दल जागतिक स्तरावर अनेक देशांनी घिंता प्रकट केली. ब्रिटनच्या संसदेतही हा मुद्दा मांडला गेला. अमेरिकेच्या व्हाइट हाऊसनंदी हिंदूवर होणाऱ्या अत्याचाराची गंभीर नोंद घेतली. बांगलादेशमध्ये नोंबरे पारितोषिक विजेत्या मोहम्मद युनूस यांच्या नेतृत्वाखाली हंगामी सरकार असले तरी ते त्यांचा भारत विरोधी अंजेंडा सोडायला मुळीच तथार नाहीत. काशीरच्या खांच्यात १९१० च्या दशकात पंडितांवर हळे होत होते, पंडितांना घरात घुसून ठार मारले जात होते, पंडितांना

त्याच्या पारवारासह अगावरच्या वस्त्रांनीशी खो-चाबाहेर पळून जाण्यास भाग पाडले जात होते, हिंदू महिलांवर अत्याचार व बलात्कार झाले. आता त्याच घटना बांगलादेशात घडत आहेत. बांगलादेशातील हिंदूना तिथे जिणे मुश्कील केले जात आहे. काशमीरच्या खो-न्यात हिंदूवर अत्याचार करणारे इस्लामिक कट्टरतावादी होते आणि बांगलादेशातही तेच आहेत. त्यांच्या पाठीशी पाकिस्तान प्रेरित कट्टरतावादी संघटना व गुप्तचर संघटना आहेत. पाकिस्तानातून या देशात शश्त्रांबे येत आहेत. हसीना शेख यांच्या कडूर राजकीय विरोधक बेगम खलिदा झिया व पाकिस्तानी अधिकारी यांच्यात संवाद होत असल्याच्याही बातम्या आहेत. शेख हसीना यांना सरेवरून पदच्युत केल्यानंतर बांगलादेशच्या माध्यमातून पाकिस्तानी गुप्तचर संघटना भारताला व हिंदूना टार्गेट करीत आहेत. पाकिस्तानची पहिली शिकार ही बांगलादेशातील हिंदू आहेत, त्याच्यावर अत्याचार व हल्ले होत आहेत. बांगलादेशात सैन्याच्या मदतीने भारताच्या विरोधात मोहीम सुरु करणे हा पाकिस्तानच्या रणनितीचा दुसरा भाग असू शकतो आणि तिसरा भाग म्हणजे भारतीय बनावटीच्या वस्तूवर व साधनसामग्रीवर बांगलादेशात बहिष्कार पुकारणे, त्यातून भारताची आर्थिक कोंडी करण्याचा प्रयत्न करणे. देशात हिंदू विरोधी हिंसाचाराच्या घटना वाढल्यावर बांगलादेशाने कोलकता व प्रिपुरा येथून आपले दूतावासातील अधिकाऱ्यांना विचारविनिमय करण्यासाठी बोलावून घेतले. एवढेच नव्हे तर बांगलादेशचे संस्थापक शेख मुजीबूर रहमान यांचे बांगलादेशच्या चलनी नॉटांवरून फोटो काढून टाकण्याचे फर्मान निघाले. मोहम्मद युनूस सरकारने भारताबोराबर झालेला मोबाईल इंटरनेट कनेक्टिव्हीटी समझौता रद्द केला आहे. भारताच्या ईशान्येकडील राज्यांना त्याचा फटका बसणार आहे. हा समझौता शेख हसीना सरकारने केला होता. भारताच्या ईशान्येकडील राज्यात मोबाईल इंटरनेट कनेक्टिव्हीटी चांगली नाही. रिजनल डिजिटल हबच्या माध्यमातून बांगलादेश सीमेवर इंटरनेट सर्किट स्थापन करण्यात येणार होते. त्यातून ईशान्येकडील राज्यांना डेटा ट्रान्समिशन सुविधा उपलब्ध होणार होती. हे काम भारती एअरटेलने समीट

कम्युनिकेशन या बांगलादेशी कंपनीच्या मदताने पूर्ण करायचे होते. बांगलादेश टेलिकम्युनिकेशन रेग्युलेटरी कमिशनने त्याला मंजुरीही दिली होती. पण युनूस सरकारने या कराराचा बांगलादेशला काहीही आर्थिक लाभ नाही, असे कारण देऊन करार रद्द करून टाकला. समीट कम्युनिकेशनचे चेरअमन मोहम्मद फरिद हे शेख हसीना यांच्या अवामी लीगच्या खासदारांचे धाकटे भाऊ आहेत. दोन देशांतील संबंध सुरळीत व्हावेत यासाठी भारताचे पराष्ठ सचिव विक्रम मिस्ती यांनी मोहम्मद युनूस यांची ढाक्यात जाऊन भेट घेतली. शेख हसीना सरेवरुन पायाउतार झाल्यावर भारत-बांगलादेशतला हा पहिलाच संवाद होता. दि. ५ ऑगस्ट २०२४ला हसीना यांच्याविरोधात मोठा उठाव झाला व त्याना भारतात आश्रय घेणे भाग पडले. बांगलादेशात निदर्शकांनी लुटालूट-जाळपोळ व सरकारी मालमतांचे मोठे नुकसान केले. जनक्षेभापुढे पोलीस व सुरक्षा दलांनी शखे खाली टाकली. आज या देशात इस्लामिक कट्टरतावाद्यांकडून हिंदूवर अत्याचार होत असताना, हिंदूंची मंदिरे व मालमत्ता यांना आगी लावल्या जात असताना पोलीस बद्याची भूमिका घेत आहेत. हसीना व अवामी लिंगचे नेते हे निर्दशकांचे टार्गेट आहे. राजकारणी, कलावंत, नोकरशहा, पत्रकार, बुद्धिमंत, सामाजिक नेते असे शेकडो जण स्वतःचा जीव वाचविण्यासाठी आर्मी कॅन्टनमेंटमध्ये आश्रयाला आहेत. बांगलादेशातील हिंदू हे अवामी लिंग व शेख हसीनाचे समर्थक म्हणून ओळखले जातात म्हणून हसीना विरोधकांचे व कट्टरतावाद्यांचे सॉफ्ट टार्गेट हिंदू बनले आहेत. बांगलादेशच्या बांगला व इंग्रजी वृत्तपत्रांनुसारी हिंदूवर होणाऱ्या हल्ल्यांची आकडेवारी प्रसिद्ध झाली आहे. भारताने चिंता व्यक्त केली, तर तो आमचा अंतर्गत मुद्दा आहे असे उत्तर युनूस सरकारने दिले आहे. हसीना यांनी भारतात पलायन केल्यावर अवामी लिंगच्या हजारो नेते, पदाधिकारी यांनी देशावाहर जाण्याचा प्रयत्न केला, पण त्याना सीमेवर रोखण्यात आले. हसीना सरकारमधील अनेक मंत्र्यांवर भ्रष्टाचाराचे आरोप ठेवण्यात आले आहेत. कट्टरतावाद्यांच्या विरोधात लिहिणाऱ्या पत्रकारांनाही अटक करण्यात आली आहे. भारतीय माध्यमांनीच बांगलादेशमधील चित्र भडकपणे रंगवले असा आरोप युनूस सरकारकडून केला जात आहे. भारतात आश्रयाला असलेल्या हसीना सतत युनूस सरकारच्या विरोधात भाष्य करून बांगलादेशातील वातावरण प्रक्षेपित बनवतात, असाही आरोप केला जात आहे. कोलकाता, त्रिपुरा या दोन शहरांशी बांगलादेशवासीयांचा दैनंदिन संबंध आहे. दोन्ही देशांत परस्परांचे नातेसंबंध आहेत. रोटी-बेटी व्यवहार आहेत. व्यापारउद्योगासाठी दोन्हीकडून ये-जा मोज्या संख्येने आहे. पण आता वातावरण बिघडले आहे. सीमेवर दोन्ही देशांची सुरक्षा दले आहेत. बांगलादेशने तर पाकिस्तानी नागरिकांना द्विसाची गरज नाही असे जाहीर करून पाकिस्तानला ये-जा करण्याचा मुक्त परवाना दिला आहे. आम्ही एकवेळ तुरंगात राहू पण बांगलादेशात परतणार नाही, असे त्रिपुरामधील बांगलादेशी हिंदूंनी म्हटले आहे. त्रिपुरात बांगलादेशविरोधात मोठी निर्दशने झाली. बांगलादेशात उच्चायुक्तांच्या कार्यालयाची मोडतोड झाली. त्रिपुराला तर बांगलादेशने तीनही बांगूनी वेडलेले आहे. पश्चिम बांगल, आसाम, मेघालय, त्रिपुरा, मिजोराम ही राज्ये बांगलादेश सरहीजवळ आहेत. कोलकाता नि आगरतळा येथून ढाका येथे नियमित बस सेवा आहे. व्यापार, उद्योग, औषधीपद्धार, नातेसंबंध यासाठी हजारो बांगलादेशी भारतात नियमित ये-जा करीत असतात. दोन देशांत आयात-निर्यातही मोठी आहे. बांगलादेशने भारतावर निर्बंध लाठून आता पाकिस्तानशी सलोखा निर्माण केला आहे. कराची ते चटगाव जहाज वाहतूक सुरु झाली आहे. ढाकामध्ये भारतीय उत्पादानावर बहिष्कार घालण्यात आला आहे. भारतीय वस्तृत्यांची होळी केली जात आहे. मोहम्मद युनूस हे देशात शांततेसाठी प्रयत्न करतील व नवे सरकार स्थापनेसाठी वातावरण निर्माण करतील अशी अपेक्षा होती. पण ते कट्टरपंथीयांच्या आहारी जाऊन काम करीत आहेत की काय अशी शका वाटू लागली आहे. बांगलादेशच्या निर्मितीसाठी लाखो बांगलादेशी बलिदान दिले होते, त्याची आठवणीही कोणाला राहिलेली नाही. उलट कट्टरपंथी बांगलादेशी पाकिस्तानलाच आपला रहनुमा मानू लागले आहेत. इस्लामिक कट्टरवाद्यांच्या भारत द्वेष व पाकिस्तान प्रेम उफाळून येत आहे.

# ગલથાત નવ્યાયાલિકા, એ જનતા?



रुपाली देशपांडे  
मो. ८८८८९५५५३९

मा.८८८८९५५५३९

लावले आणि कसे? हा प्रश्नचा  
आहेच. शहरातील नाल्या व्यवस्थित  
नाही. ज्या आहेत तिथे कचरा  
अडकलेला असतो. ट्रॅफिक पोलीस  
नीट काम करत नाही. त्या मुळे  
होणारे अपघात आणि मरणांच्यांची  
संख्या जास्त होत चालली आहे.

ह तगळ नगरपालिका पर्याप्त असताना शहराची अवस्था काय आहे. आलेला निधी तिथेच जिरतो का? जिरत नसेल तर पैसा कुठे आहे? थोडा दिखाऊपणा करून थोडा पैसा कामा साठी लावायचा आणि बाकी पैसा कुठे आहे. याला लोक हि कारणीभूत आहेत. कारण लोकांना प्रश्नच पडत नाही. जनसामान्य माणसे तसेच मुस्कट दाबून राहतात. लोकहो, विचारा पालिकेला विकासाचा पैसा कुठे आहे? मग बघा काय काय होत ते. समाजाला जोपर्यंत प्रश्नच पडत नाही तोपर्यंत विकास होणार नाही. लोकांच्या वतीने मी विचारते, आलेला निधीचे काय होते? नगरपालिका कधी जागी होणार? आलेला निधी असाच गायब होणार का? मला

जारा नाड़ा ला तुझा पिपासूप  
आहे की, तुम्ही लोक मूऱ गिळून  
गप्प का ? असे हि असेल कदाचित  
थोडाफार निधी मधील पैसा तुमच्या  
पर्यंतही पोहचला असेल. निवडणूक  
आली की तुम्ही लोक एवढे जागे  
होतात की विचारायची सोय नाही.  
दिवसरात्र त्याचं बातम्या. मग इकडे  
एखादी चुकून बातमी टाकली की बस  
मग शांत ? तुम्ही हि गोष्ट मग मनावर  
का घेत नाही ? याचं उत्तर मीडियाने  
द्यावे. कारण मीडिया खूप जलद  
गतीने काम करतो तसेच. जनजागृती  
चे हि काम प्रभावित होते. असे  
असूनही मीडिया गप्प का ? लोकंहो,  
तुम्हीच आता जागे व्हा. तुमचे प्रश्न  
तुम्हीच सोडवा. तुम्हीच तुम्हला न्याय  
मिळवून द्या, जागे व्हा असे झोपून  
कसे चालेल ? तुम्ही जागे झालात तर

नगरपालिकेगी जाणा हाश्चल. राज उडून पाणी, वीज या गोष्टी पण सोडवता येत नसेल तर लोकंहो तुम्ही षंड आहात का? असेच म्हणावे लागेल. नगरपालिकेला अजून एक विचारायचे आहे की, स्वातंत्र्य मिळून इतकी वर्ष होऊन गेले तुम्ही अजूनही बेसिक प्रश्न ही सोडवले नाही? तुम्हाला आजच्या काळ्ठत ही या प्रश्नावर भाकरी भाजून घ्यायची आहे का? हेच प्रश्न अजून हि तसेच ठेऊन जनतेला आहे तसे ताटकळत ठेवायचे अन वर्षाहून वर्षे निधी जिरवायचा आहे का? असे असेल तर आम्हाला आवाज उठवावा लागेल आणि आवाज आता मुबंईचं काय दिली पर्यंत जाईल इतका कणखर आहे. उठा जागे व्हा.



